

3. Кравчук М.В. Природа рішень Європейського суду з прав людини / М. Кравчук, Т. Тиханський // Проблеми гармонізації національного і міжнародного законодавства: досягнення та перспективи. – 2015. – С. 23-29.
4. Москвич Л.М. До питання про проблеми судової реформи // Вісник Академії правових наук України / зб. наук. пр. / редкол.: В.Я. Тацій та ін. - Х.: Право, 2009 - № 4 (59). - С. 171-179.
5. Хавронюк М.І. Реформа судової та правоохоронної системи: ключові проблеми // Реформування судових і правоохоронних органів України: проблеми та перспективи: матеріали наук.-практ. конф. 14 травня 2010р. / редкол.: В.В. Сташис (голов. ред.), В.І. Борисов (заст. голов. ред.) та ін. - Х.: Одиссей, 2010. - С. 183-187.
6. Спільний експертний висновок щодо проекту Закону України «Просудоустрій і статус суддів», підготовлений Венеціанською комісією і Дирекцією з технічного співробітництва Генеральної Дирекції з прав людини та правових питань Ради Європи, ухвалений 12-13 березня 2010 р. [Електронний ресурс].- [http://www.venice.coe.int/docs/2010/CDL-AD\(2010\)003-ukr.pdf](http://www.venice.coe.int/docs/2010/CDL-AD(2010)003-ukr.pdf)
7. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06. 2016 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/679>
8. Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя): Закон України від 02.06. 2016 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/679>

УДК 343.21

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЗАКОНОДАВСТВА В СФЕРІ БОРОТЬБИ З ЕКОНОМІЧНОЮ ЗЛОЧИННІСТЮ

Бевзенко С.Г. – к.ю.н.

Вінницький навчально-науковий інститут економіки THEU

Поняття «економічні злочини» останнім часом увійшло до широкого наукового обігу і використовується в дослідженнях з кримінального права, кримінології, криміналістики тощо. Використовується цей термін і в офіційних статистичних даних про стан злочинності. Нормативно визначено й окремий напрям діяльності правоохоронних органів, який уособлюється Державною службою боротьби з економічною злочинністю МВС України. Але при цьому у поняття, яке розглядається, вкладається різний зміст. Аналіз нормативних актів, публікацій, статистичних даних з цього питання свідчить, що в різних випадках у поняття «економічні злочини» включаються різні види злочинів.

Економічна злочинність - це сукупність різних видів навмисних посягань на економічні відносини, що охороняються державою незалежно від форми власності і видів діяльності суб'єктів, які виконують певні функції у сфері виробництва, обміну, обслуговування, а також осіб, пов'язаних з регулюванням цієї діяльності.

Під економічними злочинами у криміналістичному аспекті пропонується розуміти корисливі діяння, вчинені особами з використанням легальних форм господарської діяльності чи повноважень з контролю за цією діяльністю. До цієї категорії може бути віднесений ряд злочинів, склад яких хоча і сформульований у різних розділах Кримінального кодексу України, але об'єднаний у кримінальній діяльності єдиним злочинним задумом.

Характерною тенденцією для сучасної

злочинності є збільшення кількості економічних злочинів, що відбувається на тлі зміни форм власності, процесу приватизації державного майна, погіршення контролю за збереженням майна підприємств і організацій. Кримінологічні дослідження сучасного стану злочинності в Україні дають підстави передбачити, що головну загрозу для суспільства становитиме саме злочинність у галузі економіки. У цій сфері злочинність найкраще організована та здійснює значний вплив на економічний розвиток держави.

Аналізуючи дані статистики, можна стверджувати, що протягом останніх років у сфері економіки існує незадовільна криміногенна ситуація. Економічна злочинність характеризується переважанням негативних тенденцій та їх постійним зростанням.

Відповідно до вказівки МВС України «Про формування окремих показників статистичних звітів та оцінки стану злочинності» від 12 листопада 2003 р. № 12238/Гс [1] до злочинів економічної спрямованості належать 78 статей Кримінального кодексу України (далі - КК України) [2], з яких 46 - економічної спрямованості та 34 - суміжні, тобто загальнокримінальної та економічної спрямованості одночасно, серед яких безпосередньо до компетенції ДСБЕЗ віднесено 64 злочини, де 19 - суміжні.

Злочинність у сфері економічної діяльності за своєю специфікою відображається в результатах діяльності та рівні активності правоохоронних органів щодо протидії цьому антисуспільному явищу. Оцінюючи показники,

слід враховувати, що злочини у сфері економічної діяльності, під впливом зміни умов господарювання та ринково кон'юнктури, а також інших чинників, характеризуються постійною зміною способів та форм протиправної діяльності, що зумовлює складність виявлення цієї категорії та їх високу латентність. При цьому ефективність правоохоронної діяльності передбачає застосування адекватних засобів та методів протидії, а результати повинні чітко віддзеркалювати основні тенденції щодо зміни напрямів активності злочинності у сфері економіки. Поряд із зазначеним необхідно також враховувати, що за тривалий період на певні звітні статистичні показники можуть впливати законодавчі зміни в економічній сфері (підвищення мінімальної заробітної плати, рівня податкової соціальної пільги тощо), які підвищують поріг притягнення до кримінальної відповідальності за аналогічних обставин протиправної діяльності.

За період 2012-2016 рр. у середньому щорічно викривалося близько 40 тис. злочинів із загальною тенденцією до зростання у період 2012-2015 рр. (з 35 674 до 49 432) і лише у 2016 р. було викрито 41 453 злочинів економічної спрямованості. Такий самий стан і щодо викритих тяжких та особливо тяжких злочинів. Разом з тим намітилася стійка тенденція до зниження питомої ваги викритих тяжких та особливо тяжких злочинів - 49 % у 2016 р. проти 73 % у 2012 р. (у період 2013 - 2015 рр. відповідно 51 %, 57 %, 53 %).

Мають місце суттєві зміни і за видами найбільш поширених злочинів у загальній структурі злочинності у сфері економіки, які певною мірою реально відображають тенденції щодо напрямів активізації злочинців. Так, у злочинах, пов'язаних з фальшивомонетництвом, за 5 років відбулося зменшення майже на 9 %, у незаконних операціях з металобрухтом - зменшення на 36 %, а в незаконному обігу підакцизних товарів - збільшення майже на 30 %, у злочинах у сфері комп'ютерних систем - збільшення у 3,5 рази. Водночас відбувається суттєве зменшення викритих злочинів у бюджетній сфері (майже удвічі) та злочинів, пов'язаних з використанням бюджетних коштів (майже на третину). Крім того, проявляється певна невідповідність загальним тенденціям поширення економічної злочинності, враховуючи збільшення викритих фактів фіктивного підприємництва (на 40 %) та стабільною тенденцією до позитивної динаміки у розкритті цього виду злочину, спостерігається послаблення уваги щодо подальшого використання злочинних доходів та процесів їх

легалізації. Це ще раз наголошує на зниженні активності з викриття злочинів, пов'язаних з використанням ринкової інфраструктури, поширення яких вмотивоване об'єктивними чинниками у суспільстві та реакцією суспільства через засоби масової інформації.

Зниження загального масиву виявлених злочинів у сфері економічної діяльності передусім пояснюється зростанням їх латентності, оскільки офіційна статистика відображає результати боротьби з економічною злочинністю, формуючи при цьому лише уяву про її стан. Разом з тим, особливе занепокоєння викликає зниження активності протидії економічній злочинності, що формується на засадах недосконалості законодавчого регулювання ринкових відносин.

До чинників, що насамперед сприяють поширенню злочинності в економічній сфері, слід віднести:

- законодавчу неврегульованість питань про власність;
- недостатній контроль у ході приватизації за законністю походження коштів;
- розбалансованість фінансово-кредитної сфери;
- недосконалість системи оподаткування та контролю за доходами тощо.

На соціальному рівні злочинності у сфері економіки притаманні: стан, структура, динаміка, розповсюдженість по сферах господарювання; ознаки щодо характеристики особистості правопорушників; чинники, які детермінують злочинну поведінку людей в економічній сфері.

Однією з головних причин ускладнення кримінальної ситуації в економіці України є підвищення рівня організованості, професіоналізму та злиття представників злочинного світу із державними службовцями.

Сприятливі умови щодо укорінення в економічній відносини організованих злочинних угруповань створили численні факти корупції та хабарництва в органах державної влади та управління, а також, по суті, безконтрольне розпорядження держмайном багатьма господарськими керівниками державних підприємств, організацій та установ.

Характеризуючи тенденції зміни діючого законодавства щодо боротьби з економічною злочинністю приходимо до висновку що в кінцевій меті законотворець бажає бачити вільне, з чіткими правилами розвитку економічного ринку, розвинуте суспільство. Це відноситься і до прийняття чинного кримінально-процесуального кодексу України що в цілому є прогресивною співставляючою тенденції

розвитку законодавства а також, реформа підрозділів БЕЗ, з наданням їм більших повноважень та виведенням їх, з під юрисдикції територіальних підрозділів ГУ НП, і сам процес трансформування підрозділів ОВС в НП, і переговорний процес створення єдиної економічної служби на базі податкової поліції та підрозділів УЗЕ, що усуне дублюючі функції і дасть додаткові можливості для розвитку. Все це має позитивно сказатись на результатах боротьби з економічною злочинністю і з точки зору наукового досвіду виглядає абсолютно логічно.

Єдине, що турбує в цьому процесі це готовність суспільства бути відповідальними по відношенню до тих демократичних цінностей, вимог які несуть дані зміни, адже лояльність законодавчої бази одну частину суспільства робить більш вільною у своїх тенденціях розвитку, але і тим самим не лишає правопорушників можливостей невиконання цих

вимог. І тут є абсолютно прямий зв'язок – всі реформи мають відбуватись абсолютно швидко, адже це призведе до мінімальних втрат під час так званого «перехідного» періоду.

Підводячи підсумки приходимо до висновку що підрозділи УЗЕ на сьогоднішній день мають всі необхідні законодавчі важелі для боротьби з економічною злочинністю на належному рівні, а тенденції законодавства і ті процеси що відбуваються, про них ми говорили раніше, мають створити ще більш потужну законодавчу базу для максимальної мінімізації такого явища як економічна злочинність. Маємо велику надію, що ті посадові особи НП на яких на сьогоднішній день покладені дані функціональні обов'язки прикладуть всіх необхідних зусиль для створення вільного та економічно розвинутого суспільства, в якому будуть відсутні такі ганебні явища як корупція, економічні злочини і т. ін.

Література

1. Інструкція про єдиний облік злочинів: Інструкція Генеральної прокуратури України, МВС України, Служба безпеки України від 26.03.2002 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>
2. Кримінальний кодекс України : Закон України від 5 квітня 2001 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>

УДК 159.925

ЗНАЧЕННЯ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ЮРИСТІВ

Ляц О.П. – к.психол.н., доцент; докторант

*Лабораторія нових інформаційних технологій навчання
інституту психології ім. Г.С. Костюка НАПН України*

За останнє десятиріччя феномен емоційного інтелекту дедалі більше розглядається з позиції його впливу на професійну успішність, зокрема це спостерігається в галузі соціономічних професій.

Вченими психологами емоційний інтелект визначається як здатність людини розуміти власне ставлення до зовнішнього світу, репрезентоване в емоціях, і керувати емоційною сферою на основі інтелектуального аналізу і синтезу (Д. Карузо, Дж. Майер, П. Саловей); як сукупність ментальних здібностей до розуміння власних емоцій і емоцій інших людей, а також до керування емоційною сферою (І. Андрєєва); як некогнітивні здібності, знання і компетентності, що дають людині можливість успішно долати різні життєві ситуації (Р. Бар-Он) [1].

Вітчизняні науковці вивчали загальний концепт емоційного інтелекту та його функції (І. Аршава, Н. Коврига, Е. Носенко); соціальну значущість емоційного інтелекту та шляхи його розвитку у процесі навчання у ВНЗ (В. Зарицька); емоційний інтелект як детермінанту

внутрішньої свободи особистості (Г. Березюк); зв'язок із соціально-психологічною адаптацією (С. Дерев'янка); вплив на цілісний розвиток (О. Філатова) та успішну самореалізацію (І. Філіппова); обумовленість емоційної стійкості розвитком емоційного інтелекту особистості (Л. Засєкіна).

Структура емоційного інтелекту включає чотири основні компоненти [1]:

1. ідентифікація емоцій;
2. використання емоцій для підвищення ефективності мислення та діяльності;
3. розуміння емоцій;
4. управління емоціями (Д. Карузо, Дж. Майер, П. Саловей).

Зокрема елементи емоційного інтелекту є сукупністю таких складових: самосвідомість, самодисципліна, самомотивація, емпатія і соціальні навички (Д. Гоулмен), представлені п'ятьма сферами компетентностей: пізнання власної особистості; навички міжособистісного спілкування; адаптаційні здібності; управління стресовими ситуаціями; домінування